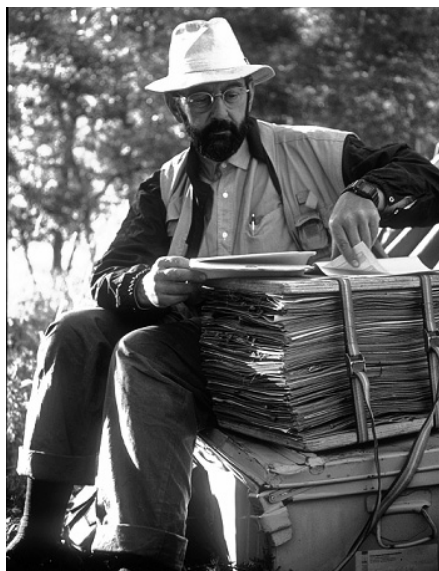

In memoriam

Santiago Castroviejo Bolibar (1946-2009)

El 30 de setembre passat, vam perdre el professor d'investigació Santiago Castroviejo Bolibar. Va néixer a Tirán, Moaña (Pontevedra), el 1946. Es va llicenciar en Ciències Biològiques el 1969 a la Universitat Complutense de Madrid, i es va doctorar el 1972 a la mateixa Universitat amb la tesi *Flora y cartografía de la vegetación de la península del Morrazo en Pontevedra*, dirigida pel professor Francisco Bellot Rodríguez. Després de més de quatre anys com a professor adjunt interí de botànica a la Facultat de Ciències de la Universitat Complutense, ben aviat es va incorporar al Consell Superior d'Investigaciones Científiques (CSIC), primer com a becari i posteriorment com a col·laborador, investigador i professor d'investigació, sempre vinculat al Real Jardín Botánico de Madrid, institució que va dirigir durant deu anys (1984-1994).

Després de centrar la seva activitat investigadora durant els anys setanta en els àmbits de la florística i la vegetació, en especial del nord-oest peninsular, va obrir progressivament el ventall de la seva recerca als estudis citogenètics, taxonòmics i nomenclaturals sobre plantes occidentals, alhora que va visitar diversos centres botànics europeus i sud-americans, en alguns dels quals va treballar. Això li va permetre constatar les dificultats derivades de treballar amb flors vetustes, com ara el *Prodromus florae hispanicae* de M. Willkomm & J. Lange, o d'altres de més actuals però limitades per la gran amplitud geogràfica objecte del seu estudi, com *Flora europaea*. El seu caràcter decidit i emprenedor el va portar a impulsar un projecte que va ocupar bona part de la seva dedicació en els darrers trenta anys: la coordinació i l'edició d'una flora moderna que comprengués la península Ibèrica i les illes Balears. Aquest projecte —«una vieja idea de nuestros mayores», com ell deia, es va començar a concretar a principis dels anys vuitanta amb l'aprovació del primer projecte de recerca de *Flora iberica*, afavorit per un impuls decidit des del Real Jardín Botánico de Madrid. El projecte va néixer amb una clara vocació internacional, com es demostra en la composició inicial de l'equip d'editors, assessors i autors dels gèneres.

Les característiques generals proposades per a l'obra eren, bàsicament, la realització de síntesis taxonòmiques basades en investigacions originals i amb criteris moderns, la determinació del nom correcte dels tàxons i sinònims, l'establiment d'una distribució geogràfica fiable i contrastada, i el dibuix d'il·lustracions originals d'alta qualitat.

El finançament ininterromput (1982-2011) de les vuit fases en què s'han sol·licitat les successives peticions dels projectes, és, sens dubte, un mèrit més atribuïble a Santiago, que va saber convèncer les autoritats científiques espanyoles perquè aportessin els fons necessaris que han fet viable l'obra. També va saber resoldre la complexitat de la coordinació a mesura que augmentava el nombre d'investigadors participants, actualment amb prop de tres-cents botànics. En aquest sentit, va saber administrar la corresponsabilitat de l'obra a través de l'organització i la coordinació en la petició de subprojectes vinculats a diverses universitats. Llegint els curosos preàmbuls que ell va redactar per als diversos volums publicats de *Flora iberica*, es pot anar resseguint la progressiva implicació d'un nombre creixent de botànics, i com la *Flora* s'ha convertit en un projecte comú. Actualment, amb els catorze volums publicats, s'ha conclòs aproximadament el 65% de la redacció (4.635 espècies).

Molt interessat per l'aplicació de les noves tecnologies a la botànica, va promoure la publicació, el 1996, d'un Cd-Rom dels primers volums de *Flora iberica*. També va dirigir el programa Anthos, iniciat el 1999, concebut com un sistema d'informació sobre plantes d'Espanya, que integra un conjunt d'aplicacions informàtiques que actualment permeten combinar més d'un milió de dades sobre informació corològica i d'altres associades, de consulta lliure en xarxa.

Recol·lector infatigable, va participar en nombroses campanyes d'herborització a Europa, Àsia, Amèrica i Àfrica, i també en va organitzar. Interessat en l'estudi i la promoció del coneixement de la flora tropical, va ser un dels promotors i editors de *Flora neotropica*, va assessorar *Flora of Ecuador* i va dirigir diverses tesis doctorals sobre estudis taxonòmics, florístics i ecològics en terres de Colòmbia, Veneçuela i Panamà. El prestigi i el reconeixement internacional de la seva obra científica, amb dues-centes publicacions i la direcció de divuit tesis doctorals, el van fer participar en diversos comitès i representacions internacionals, com, per exemple, en els comitès directius d'Euro+Med PlantBase i de l'Species Plantarum Project-Flora of the World.

A principis del juliol passat, als jardins de la seva institució, amb la salut ja molt deteriorada, va protagonitzar un acte molt emotiu, en què se'l va homenatjar dedicant-li l'edifici hivernacle, la construcció del qual ell va promoure i que ara porta el seu nom. Sempre deia que li agradaria veure conclosa *Flora iberica* abans de jubilar-se «o poco después», afegia. Malauradament, la seva mort als seixanta-tres anys no li ho ha permès, però tenim el convenciment que el seu mesatge i la força del seu record ajudaran a concloure amb èxit la finalització del seu projecte.

Descansi en pau.